

ORIMATTILAN KAUPUNKI

Opetuspalvelut
Lapsivaikutusten arviointi
Järvikunnan koulu
4.3.2024

Sisällysluettelo

Yleistä	3
Järvikunnan koulu	4
Toteutus.....	6
Lasten kuulemisen yhteenvetoa	7
Huoltajien kuulemisten yhteenvetoa	9
Henkilöstön kuuleminen	10
Muiden sidosryhmien kuuleminen.....	10
Lapsiin kohdistuvat hyödyt ja haitat eri päätösvaihtoehdoissa	12
Lasten huoliin vastaaminen.....	23
Vertailu vaikutuksista kaupunkitasoisesti ratkaisulla 1 (kouluja ei lakkauteta) tai 2 (koulut lakkautetaan).....	24
Opetuspalvelut	24
Orimattilan kaupungin talouden tervehdyttämisen suunnitelmia	26
Kasvun ja kehityksen yksilöllinen tukeminen.....	27
Liikkuminen ja ympäristö	28
Vapaa-aika ja osallistuminen.....	28
Terveys ja turvallisuus	30
Välilliset vaikutukset.....	31
Litteet	32
Lähteet	32

Yleistä

Lapsivaikutusten arvioinnin taustalla on mm. YK:n lapsen oikeuksien sopimus, Suomen perustuslaki, kuntalaki ja perusopetuslaki. Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) on lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakointia ja seurantaa. Sen avulla voidaan selvittää, millaisia hyötyjä tai haittoja erilaisilla lapsiin kohdistuvilla päätöksillä aiheutetaan. Lapsivaikutusten arviointi ei ole lain määräämä velvoite. Lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa on kuitenkin asianmukaista ja hyvää hallintomenettelyä noudattaen tehdä lapsivaikutusten arviointia. Lapsivaikutusten arviointia voi käyttää esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä lapsiväestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Kunnissa on tärkeää arvioida lapsivaikutuksia laajasti erilaisissa toiminnoissa, jotka liittyvät esimerkiksi opetukseen, vapaa-aikaan tai liikenteeseen. Lapsivaikutusten arvioinnilla kunta tunnistaa eri ratkaisuvaihtoehtojen vaikutukset lasten oikeuksien toteutumiseen lasten arjessa ja elämässä pitkällä sekä lyhyellä aikavälillä. Arviointi tuottaa päätöksenteon tueksi perusteltua tietoa siitä, millainen päätösvaihtoehto olisi kokonaisvaikutuksiltaan paras lasten edun näkökulmasta.

Orimattilan kaupungin strategian mukaan hyvinvointia luodaan vastuullisilla, kustannustehokkailla ja laadukkailla palveluilla. Palveluiden suunnittelussa huomioidaan olemassa olevat ja tulevat tarpeet. Aasukkaat saavat toimivia ja tarvetta vastaavia palveluja.

Alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 toimintaperiaatteet ovat yhdenvertaisuus, kumppanuus ja oikea-aikaisuus. Yhdenvertaisuuden mukaan kaikille lapsille on turvattava tasa-arvoiset edellytykset elämiseen ja kasvamiseen. Yhdenvertaisuuden katsotaan olevan kaiken toiminnan lähtökohta. Yhdenvertaisuus hyvinvointisuunnitelmassa sekä perusopetuslaissa ovat taustalla myös tehtäessä lapsivaikutusten arviointia.

Palveluverkkoselvitys hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 6.6.2022. Perusopetuksessa koulun minimikoko muut palveluverkon suunnittelua ohjaavat periaatteet huomioiden on vähintään 3 ryhmää / 50 oppilasta, keskustassa ja muilla mahdollisilla kasvavilla alueilla minimikoko on vähintään 6 ryhmää / 120 oppilasta + 20 oppilasta (esiopetus). Orimattilan kaupungin talouden

tasapainottamisen suunnitelmissa on lakkauttaa kolme koulua. Lapsiin kohdistuvan päätöksenteon tueksi on tehty lapsivaikutusten arviointia.

Järvikunnan koulu

Järvikunnan koulussa on lv. 2023-2024 61 oppilasta. Siellä työskentelee kolme opettajaa yhdysluokissa 1-2, 3-4 ja 5-6 sekä 2,5 koulunkäynninohjaajaa. Oppilasmääräennusteen mukaan Järvikunnan koulussa olisi lv. 2024-2025 62 oppilasta, lv. 2025-2026 52 oppilasta, lv. 2026-2027 48 oppilasta, lv. 2027-2028 38 oppilasta, jonka jälkeen oppilasmäärä jatkaa ennusteiden mukaan laskemista.

Järvikunnan koulun oppilasmäärä 1.8. 2024

		oppilasmäärä yhteensä		1-2 lk		3-4 lk		5-6 lk	
Järvikunna koulu	62	3	12	6	15	3	13		
opetusryhmien koko		20		21		21			

Järvikunnan koulun oppilasmäärä 1.8. 2027

		oppilasmäärä yhteensä		1-2 lk		3-4 lk		5-6 lk	
Järvikunnan koulu	38	5	4	3	8	12	6		
opetusryhmien koko		9		11		18			

Järvikunnan koulussa alkoi toiminta v. 2016 tammikuussa. Koulun tiloina toimivat kolme suurempaa luokkatilaa, rehtorin/opiskeluhoollon tila, henkilökunnan tila, liikuntasali, eriyttämistiloja, kovien käsitöiden tila sekä ruokala. Koulun sisäilmassa on todettu syksyllä 2018 sekä keväällä 2024 sisäilmaongelmia. Vuonna 2018 kaikki koulun oppilaat olivat väistötiloissa Orimattilan keskustassa Myllylän koululla korjaustoimien ajan. Keväällä 2024 suunnitelmassa on toteuttaa sisäilmatutkimukset ja tarpeelliset korjaustoimet.

Järvikunnan koulun laskennalliset käyttökustannukset oppilasta kohden/v ovat 10797 €. Ero edullisimman koulun (Virenoja) käyttökustannuksiin on 3009€ / oppilas. (Lähde: Boost bros. 2023; Nykytilanteen mukaiset kohdekohtaiset käyttö- ja investointikustannukset). Järvikunnan koulun oppilaskohtainen tuntikehys on Orimattilan kouluista pienin. (1,3 h / opp, vertailuna Myllylän koulu 1,5 h / opp.).

Järvikunnan koulun yhdysluokkien koot ovat lv. 2023-2024 1-2.lk: 19 opp. (12+7), 3-4. Lk: 23 opp (15+8), 5.-6. lk: 19(14+5). Laaja-alaisen erityisopettajan tukea on Järvikunnan koulussa saatavilla kahtena päivänä viikossa 8 tuntia. Laaja-alaisen erityisopettajan poissa ollessa sijaista ei oteta. Sama tilanne on, jos koulunkäynninohjaaja on lyhytaikaisesti poissa.

Opiskeluhoollon henkilöstö on Järvikunnan koululla seuraavasti: terveydenhoitaja 2krt/kk ja kuraattori 2krt/kk. Opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön resursoinnista päättää hyvinvointialue. Henkilöstön poissa ollessa ei toistaiseksi palvelua ole ollut saatavilla.

Järvikunnan koulun oppilaista tällä hetkellä on koulukuljetuksen piirissä 53/61 oppilasta (86,9 %). Järvikunnan koululaiset siirtyvät yläkouluun Orimattilan yhteiskouluun Orimattilan keskustassa, jolloin kaikki oppilaat siirtyvät koulumatkakuljetuksen piiriin. Järvikunta on asuinalueena laaja, mikä tarkoittaa osalle lapsista pitkiä koulumatka-aikoja huolimatta siitä, että kyseessä on lähikoulu.

Iltapäivätoiminnan järjestäminen lukuvuosittain riippuu siitä, onko lapsia riittävästi. Orimattilan sivistysvaliokunnan hyväksymän iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman mukaan lapsia tulee ilmoittautua iltapäivätoimintaan haja-asutusalueilla 8 lasta, keskustan

alueella 10 lasta, jotta kyseinen palvelu järjestetään. Iltapäivätoimintaan osallistuu lukuvuonna 2023-2024 keskimäärin 8 lasta joka päivä.

Järvikunnan koulua käytetään iltaisin harrastus- ja yhdistysten kokoontumispaikkoina. Koulun pihassa on kenttä, joka mahdollistaa myös vapaa-ajan harrastotoiminnan kouluaikojen ulkopuolella.

Toteutus

Osana lapsivaikutusten arviointia pyydettiin lausuntoja Järvikunnan koulun käyttäjiltä ja sidosryhmiltä. Opetuspalveluista osoitettiin lausuntopyynnöt koulun oppilaskunnalle, henkilöstölle, vanhempaintoimikunnalle, opiskeluhoitopalvelujen henkilöstölle sekä opiskeluhoollon ohjausryhmälle, eri työntekijäryhmiä edustaville ammattijärjestöille, sekä Orimattilan kaupungin läntiselle aluekumppanuuspöydälle. Läntinen aluekumppanuuspöytä ei toimittanut lausuntoa asiasta. Orimattilan kaupungin LAPE-ohjausryhmä toteutti työpajan lapsivaikutusten arvioinnin osalta. Lausuntoja ja koonteja on käytetty osana lapsivaikutusten arviointia. Myllylän koululla avoin keskustelutilaisuus 7.2.2024, johon kaikkien lakkautusuhan alla olevien koulujen oppilaiden huoltajat oli kutsuttu henkilökohtaisesti Wilman kautta. Lisäksi näiden kolmen koulun oppilaiden huoltajille osoitettiin kysely opetuspalveluiden palveluverkkoon liittyen elokuussa 2023, jonka tuloksia on myös käytetty lapsivaikutusten arvioinnin pohjalla. Suuntaviivoja antavat myös Orimattilan kaupungin strategia, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä palveluverkkoa ohjaavat periaatteet.

Lapsivaikutusten arvioinnissa käytettiin hyödyksi keväällä 2023 tehtyä laajaa verkkofasilitointia (Orimattilan Kaupunki, Sidoryhmien osallistaminen opetuspalveluiden kehittämiseen, tulosraportti 4.5.2023, Fountain Park). Tavoitteena oli saada sidoryhmien ideoita parhaasta mahdollisesta oppimisesta ja hyvinvoinnista Orimattilan opetuspalveluissa v. 2030. Tähän kyselyyn vastasi 1612 lasta (92% 1.-9.lk oppilaista) sekä 491 aikuista.

Lasten kuuleminen järjestettiin lakkautuspäätöksen alla olevien koulujen oppilaille viikolla 5, Järvikunnassa tämä toteutui 1.2.2024. Huoltajia tiedotettiin asiasta 25.1.2024 lähetetyllä Wilma-viestillä. Kaupunkikohtainen hyvinvointiopettaja osallisti jokaisen koulun oppilaat luokka-asteittain ryhmätyöskentelyyn. Ryhmissä keskusteltiin ja kirjattiin asioita omasta nykyisestä koulusta, koulunkäynnistä yleensä, koulumatkoista ja mahdollisista uuteen kouluun siirtymisen vaikutuksista. Lisäksi oppilaskuntien hallitukset antoivat lausunnon

koskien koulun lakkauttamista ja sen mahdollisia vaikutuksia. Orimattilaan vastikään perustetussa lastenparlamentissa asiaa ei nostettu esiin huoltajien toiveesta.

Lasten kuulemisen yhteenvetoa

HYVÄ KOULU

- lasten kommentit ovat hyvin arkisia
- useimmat ovat opettajasidonnaisia tai kouluyhteisösidonnaisia
- opettajan myönteiset piirteet korostuvat, opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus
- välituntialueen ja välituntivälineiden monipuolisuus
- kouluyhteisön hyvä ja rauhallinen ilmapiiri --> turvallisuus
- kivoja kavereita

KOULUMATKAT

- Taksissa/bussissa jutellaan kavereiden kanssa, ollaan puhelimella
- Koulumatkat kestävät jopa 60min tai yli, odotusaika on pitkä
- Pidempi koulumatka tuntuu kurjalle ajatukselle
- Toisaalta olisi kiva, jos olisi pidempi bussimatka niin voisi katsoa puhelinta

OPPIMISTA HANKALOITTAVAT TEKIJÄT

- Työrauha, meteli
- Huono sisäilma

HUOLET

- Kaveriasiat
- Kiusataanko
- Minne mennään

Nostoja keskusteluista ja lasten tuotoksista puhuttaessa hyvästä koulusta yleensä

Tärkeinä asioina hyvässä koulussa korostuivat lasten vastauksissa: opettajan myönteiset piirteet, opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus, koulu yhteisön hyvä ja rauhallinen ilmapiiri ja turvallisuus. Lisäksi lapset arvostivat välituntialueen ja välituntivälineiden monipuolisuutta. Opetuksessa tärkeää on lasten mielestä monipuoliset opetusmenetelmät ja oppimisen tukeminen. Lähiympäristöltä lapset toivoivat palveluita, mutta myös luontoa. Oppimista hankaloittavana tekijänä lapset nimesivät työrauhan ja yksittäiset fyysiset tekijät (mm. pulpetti, huono sisäilma). Huono sisäilma tuli esiin useissa vastauksissa.

Nousevat teemat mahdolliseen muutokseen liittyen koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan

- Hyvät puolet: kaveriasiat, opetus/oppimisympäristö, koulumatkat, palvelut lähellä, harrastusmahdollisuudet
- Huolet: kaveriasiat, koulumatka, vapaa-aika, harrastusmahdollisuudet, koulun koko/turvattomuus

Lasten puheissa tärkeimpänä nousivat kaveriasiat. Lapset näkivät kaveriasiat muutoksen kohdalla sekä huolena että mahdollisuutena. Huolena heillä oli, tulevatko omat kaverit samalle luokalle/kouluun. Toisaalta he näkivät uuteen kouluun siirtymisen mahdollisuutena saada uusia kavereita sekä nähdä helpommin kavereita, jotka asuvat Orimattilan keskustassa.

Opetuksessa ja oppimisympäristöissä arvostettiin monipuolisuutta (opetusmenetelmät, välineet, koulun piha). Tärkeänä koettiin oma opettaja; vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä. Tämä aiheutti myös mietintää, millainen on tuleva opettaja ja koulu. Isomman koulun mahdollinen levottomuus ja siitä aiheutuva turvattomuus myös mietityttivät.

Huolta lapsilla aiheutti mahdollinen pitenevä koulumatka ja odotusajat, kuinka ne vaikuttavat omaan jaksamiseen ja vapaa-aikaan. Tässäkin asiassa nähtiin myös toinen näkökulma. Pitenevä koulumatka mahdollistaa koulukyydissä kaverin kanssa juttelun, läksyjen teon, nukkumisen tai puhelimella olon.

Vapaa-ajan kannalta lapset näkivät koulun mahdollisen siirtymisen lähemmäs Orimattilan keskustaa tuovan myös uusia mahdollisuuksia. Harrastusmahdollisuuksien laajeneminen ja läheisyys sekä muiden palveluiden parempi saatavuus koettiin hyvänä puolena. Joidenkin

lasten huolena oli, häviääkö omalta kylältä koulun lakkautuksen myötä myös nykyisiä koululla toimivia harrastusmahdollisuuksia sekä tapaamispaikka. Lisäksi joitain lapsia mietitytti mahdollinen vapaa-ajan väheneminen pitkien koulumatkojen ja odotusaikojen vuoksi.

Huoltajien kuulemisten yhteenvetoa

Sivistysjohtajan huoltajille teettämään palveluverkkokyselyyn vastasi 170 nykyisten 1.-6.-luokkalaisten huoltajaa. Kysely lähetettiin niiden kuuden koulun oppilaiden huoltajille, joiden oppilasmäärät olivat pienimpiä tai eniten pienentymässä lähivuosina. Järvikunnan koulua koskeviin kysymyksiin tuli yhteensä 30 vastausta 57 oppilaan huoltajalta. Järvikunnan koululaisten huoltajat kokivat mielekkäimmäksi lapsen koulupaikaksi Tönnön koulun mahdollisessa lakkauttamistilanteessa (25/29). Saaren kouluun Mäntsälään osoitettuun lähikouluun olisi ollut valmis 12/30 huoltajaa. Yläkouluksi huoltajat toivoivat kuitenkin Orimattilan keskustan koulun 21/30. Avoimissa vastauksissa lapsen mahdollisesta koulupolusta mainittiin alakouluista Henna, Pukkila ja Tönnö.

Järvikunnan koulun vanhempainoimikunnalta pyydettiin lausunto koulun mahdollisesta lakkauttamisesta.

Vanhempainoimikunta oli lausunnossaan tyytyväisiä Järvikunnan koulun opetukseen, tukitoimiin ja toimivuuteen. Pienen koulun yhteisöllisyyttä arvostetaan. Huolta aiheuttivat koulukyydit ja niihin liittyvät koulumatka-ajat sekä mahdollinen koulun iltakäytön ja pihan vapaa-ajan käytön loppuminen, jos koulu lakkautetaan. Usealla lapsella koulumatka-aika lähentelee jo nyt lakisääteistä 2,5 tunnin maksimia. Vanhempainoimikunta nosti vahvasti esiin koulun säilyttämisen kylän elinvoimaisuuden ja vetoimaisuuden näkökulmasta, myös koko Länsi-Orimattilan kannalta mahdollisesti ainoana kouluna Luhtikylän koulun lakkauttamisen jälkeen. Aktiivinen kylätoiminta ja vanhempainyhdistystoiminta ylläpitävät yhteisöllisyyttä koko kylän ja koulun kannalta.

Keväällä 2023 toteutetussa laajassa verkkofasilitoinnissa koskien opetuspalvelujen kehittämistä oli tehtävänä visioida paras mahdollinen perusopetus v. 2030. Tähän kyselyyn vastasivat myös huoltajat. Verkkofasilitoinnissa aikuiset nostavat tärkeimmiksi asioiksi opettajan, oppimisympäristöjen roolin, työrauhan ja turvallisuuden. Kyläkoulut puhututtavat aikuisia, osa haluaa ne säilyttää, osa puoltaa pienempien kyläkoulujen lakkauttamista. Yksittäisinä tärkeimpinä asioina huoltajat mainitsevat opiskeluhoillon palvelut, ryhmäkoon, opettajien ammattitaidon, työrauhan ja terveelliset sekä turvalliset tilat.

Henkilöstön kuuleminen

Henkilöstö antoi oman lausuntonsa 30.1.2024 koskien Järvikunnan koulun mahdollista lakkauttamista. Lausunnossa nostetaan esiin huolena koulumatkat ja koulumatka-aikojen piteneminen ja odotuspaikat ennen koulun alkua. Tönnön koulun tilat huolestuttavat, sillä Järvikunnan koulun oppilaiden siirtyessä Tönnön kouluun v. 2026 4.- ja 6.-luokkien koot muodostuvat ylisuuriksi, n. 30 oppilaan ryhmiksi nykyisten oppilasmäärien valossa. Tarkoittaisiko tämä sitä, että Järvikunnan koulun oppilaat sijoitettaisiin osittain muihin keskustan kouluihin? Lisäksi pohdintaa aiheutti mahdollisen lakkauttamisen vaikutus kylän elinvoimaisuuteen ja kyläläisten harrastusmahdollisuuksiin. Koulun lakkauttamisen seurauksena henkilöstön huolena on kylän harrastuspaikan sulkeutuminen.

Pienessä koulussa opiskeleminen nähdään lapsilähtöisenä. Hennan koulun rakentaminen ei saa henkilöstöltä kannatusta.

Muiden sidosryhmien kuuleminen

Opiskeluhuollon monialainen ohjausryhmä ja Järvikunnan koulun opiskeluhoitopalvelujen henkilöstö toteutti Järvikunnan koulun lakkauttamisen lapsivaikutuksiin liittyvän lausunnon verkkotyöskentelynä 27.2-15.3. 2024. Lisäksi Orimattilan LAPE-ohjaustyöryhmässä pidettiin työpaja aiheeseen liittyen 20.3.2024.

Opiskeluhuollon henkilöstö nosti huolina koulun lakkauttamiseen liittyen ison koulun mahdollisen turvattomuuden sekä yhteisöllisyyden muutoksen pienestä koulusta isompaan siirryttäessä. Kylistä tulevien nuorten voi olla vaikea kokea yhteenkuuluvuutta keskustan alueella asuvaan nuorisoon, ja se voi vaikeuttaa ystävyyssuhteiden syntymistä tai aiheuttaa ajautumista kaveriryhmiin, joissa esiintyy ei-toivottua käyttäytymistä. Suuret välimatkat voivat hankaloittaa yhteistä vapaa-ajan viettoa. Tärkeänä koetaan tiedottaminen, osallistaminen ja tutustuminen mahdollisessa koulun lakkautustilanteessa. Hyvinä puolina koettiin lapsen saama kokemus olla suuremmassa yhteisössä sekä mahdollisuus uusiin sosiaalisiin kontakteihin. Syrjäytymisvaarassa olevien lasten asemaan tulee kiinnittää erityisesti huomiota, jotta ehkäistään syrjäytymistä, koulupudokkuutta ja mahdollisia mielenterveysongelmia. Aikaisemmat aamuherätykset ja pidempi koulumatka voi lisätä edellä mainittuja riskejä.

Terveellistä sisäilmaa pidetään tärkeänä, sillä se edistää oppimista ja terveyttä. Isommassa koulussa lapset altistuvat mahdollisesti suuremmalle metelille, samoin uuteen kouluun ja sääntöihin totuttautuminen vie aikaa lapsilta. Isommassa koulussa nähtiin hyvänä asiana se, että henkilöstön lukumäärästä johtuen mahdollisesti opettajilla on enemmän erilaista osaamista, jota voi hyödyntää monessa eri asiassa lapsen koulupäivässä. Opiskeluhuollon henkilöstö korosti tiedonsiirron tärkeyttä uuteen kouluun siirryttäessä.

Opiskeluhuollon henkilöstö mainitsee, että kun opiskeluhuollon palvelut ovat saatavilla useampana päivänä viikossa, jolloin palvelua opitaan käyttämään. Pohdintaa aiheutti se, miten yhdessä toimivat eri tahot voisivat tukea lapsiperheitä esimerkiksi koulujen tiloja hyödyntämällä. Huolena nousee lisäksi kyläyhteisön hiipuminen sekä koululla toimivien vapaa-ajan harrastusten mahdollinen loppuminen. Suurista välimatkoista johtuva yksinäisyys saattaa lisääntyä.

LAPE-työryhmä ja opiskeluhuollon monialainen ohjausryhmä ovat myös tehneet kannanoton ryhmätyöskentelynä koulujen mahdollisiin lakkautuksiin ja niiden vaikutuksiin suhteessa lapsiin ja perheisiin. Pienen koulun tarjoamaa tuttuutta, yhteisöllisyyttä ja pieniä opetusryhmiä arvostettiin. Ryhmien keskeisimpinä huolina olivat mahdolliset ylisuuret/suuret luokkakoot ja koulumatkat, jotka vaikuttavat monella tavalla turvallisuuteen/turvallisuuden tunteen kokemiseen, yksilöllisen tuen saamiseen suuressa ryhmässä, työrauhaan, koulupoissaolojen mahdolliseen lisääntymiseen (koulupudokkuus), yhteisöllisyyden rakentamiseen luokassa (ryhmäytyminen), levon, arkiliikunnan, vapaa-ajan ja harrastuneisuuden mahdollisiin vähenemisiin. Koulupudokkuuden kannalta nostettiin esiin erityisesti kuljetuksesta myöhästyminen, mikä saattaa aiheuttaa lapselle koko päivän poissaolon koulusta. Lisäksi huolta aiheuttivat koulupolun yhtenäisyys, pitkät koulumatkat ja koulumatka-ajat sekä niiden vaikutus lasten vapaa-aikaan. Positiivisina asioina muutoksessa koettiin suuremman koulun mahdollisuudet oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen laaja-alaisen erityisopettajan, resurssiopettajan, opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön sekä muiden koulussa työskentelevien ammattilaisten myötä. Lisäksi muutos nähtiin lapselle mahdollisuutena itsenäistyä sekä saada uusia kavereita. Harrastustoiminnan ja vapaa-ajan vieton kannalta muutoksessa nähtiin hyviä ja huonoja puolia. Palvelut ja harrastusmahdollisuudet lähempänä keskustaa nähtiin tuovan lapsille valinnaisuutta ja parempia mahdollisuuksia käyttää kyseisiä palveluja. Toisaalta kyläkoulun lakkauttamiseen liitettiin riski harrastamisen vähenemiseen, jos oman koulun tarjoamat kerhot/muu iltakäyttö ja pihaympäristö eivät ole enää käytettävissä. Keskusteluissa nostettiin myös opettajan lisääntyvä kollegiaalinen tuki isommassa yhteisössä. Hyvänä asiana nähtiin myös se, että lapset pääsevät opiskelemaan omaan vertaisryhmäänsä (samalla luokkatasolla olevat).

Tärkeänä pidettiin terveellisiä oppimisympäristöjä, riittävää tutustumista ja nivelvaihteyttä tiedonsiirtoineen ennakkoon muutoksessa, jotta koulukäynti alkaisi parhaalla mahdollisella tavalla lasten ja huoltajienkin näkökulmasta.

Monialaiset ryhmät toivat myös esiin huolensa kylän elinvoimaisuudesta ja kyläläisten sekä perheiden yhteisöllisyyden vähenemisestä mahdollisen koulun lakkauttamisen myötä.

Lapsiin kohdistuvat hyödyt ja haitat eri päätösvaihtoehdoissa

Taulukkoon on koottu lasten (oppilaskunta ja oppilaskunnan hallitus), huoltajien, Järvikunnan koulun vanhempainoimikunnan, koulun henkilöstön, opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön sekä heidän esihenkilöidensä, opiskeluhuollon ohjausryhmän sekä LAPE-työryhmän nostamat näkökulmat päätösvaihtoehtoihin. Lisäksi lähteenä on käytetty sivistystoimen tuottamia selvityksiä ja asiakirjoja (ks. lähteet) **Taulukossa 1** vertaillaan hyötyjä ja haittoja siinä tilanteessa, että koulua ei lakkauteta. **Taulukossa 2** vertaillaan hyötyjä ja haittoja tilanteessa, jossa oppilaat siirtyvät Tönnön kouluun syksyllä 2026.

TAULUKKO 1		
PÄÄTÖSVAIHTOEHTO 1: KOULUA EI LAKKAUTETA	PÄÄTÖSVAIHTOEHDON LAPSIIN KOHDISTUVAT HYÖDYT	PÄÄTÖSVAIHTOEHDON LAPSIIN KOHDISTUVAT HAITAT
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Osallistuminen palveluun käyttäjänä: hyödyt Koulunkäynti omassa lähikoulussa mahdollistuu	Osallistuminen palveluun käyttäjänä: haitat Ei tunnistettuja kielteisiä vaikutuksia
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Saavutettavuus: hyödyt Oppilaiden koulumatkat ja niihin käytetyt ajat pysyvät ennallaan. Osa kulkee koulumatkat kävellen/pyörällä. Suurin osa oppilaista on koulukuljetuksen piirissä (53/61 oppilasta 86,9 %). Opiskelu jatkuu pienessä yhteisöllisessä tutussa ympäristössä	Saavutettavuus: haitat Erityisen tuen oppilaille on tarjolla rajallinen määrä lainmukaista erityisopetusta
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Yhdenvertaisuus: hyödyt Lainmukainen lapsen oikeus perusopetukseen	Yhdenvertaisuus: haitat Ei tunnistettuja kielteisiä vaikutuksia
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Laatu: hyödyt Henkilöstön pysyvyys	Laatu: haitat Opetusryhmät ovat suhteellisen suuria yhdysluokiksi (20, 21, 21 lv. 2024-2025)

		Yhdysluokkaopetuksessa opetus pitää usein hajottaa kahdelle eri luokka-asteelle tunnin aikana, mikä voi aiheuttaa rauhattomuutta ja esim. häiriöherkälle oppilaalle haastetta keskittymiseen ja oppimiseen
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Opiskeluympäristön turvallisuus ja terveys: hyödyt Suhteellisen uudet ja toimivat tilat mahdollistavat nykyaikaisen opetuksen järjestämisen	Opiskeluympäristön turvallisuus ja terveys: haitat Opiskelu jatkuu koulussa, jossa on ollut suuria sisäilmahaasteita rakennuksen käyttöönotosta lähtien Laajat sisäilmatutkimukset tehdään keväällä 2024. Kiinteistöä korjattu syksyllä 2018, jolloin koulun toiminta siirrettiin väistöön Orimattilan keskustaan Myllylän koululle.
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Opetus ja oppimisympäristö: hyödyt Tuttu henkilökunta Pienen koulun yhteisöllisyys Pienen yksikön mahdollisuudet joustavuuteen erilaisissa tilanteissa Nykyaikaiset opetustilat	Opetus ja oppimisympäristö: haitat Opetus jatkuu tiloissa, joissa on toistaiseksi ratkaisemattomia sisäilmahaasteita Opiskeluhuollon tila puuttuu
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki: hyödyt	Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki: haitat

	Pienessä koulussa oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin yksilöllisen tukemisen mahdollisuudet	Tehostetun tuen oppilaiden tukemisen rajallisuus (vrt. laaja-alaisen erityisopettajan läsnäolomäärä) Erityisen tuen oppilaille on tarjolla rajallinen määrä lainmukaista erityisopetusta Yhdysluokkaopetuksen haasteet opettajalle
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Koulumatkat: hyödyt Koulukuljetukset jatkuvat ennallaan	Koulumatkat: haitat Osalla kuljetusoppilaista on pitkät koulumatkat ja -ajat Pitkät odotusajat
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Koulupolun jatkuvuus: hyödyt Yläkouluun siirrytään jatkossakin Orimattilan keskustaan 6.-luokan päättyessä	Koulupolun jatkuvuus: haitat Koulupudokkaiden rajalliset tukemisen mahdollisuudet liittyen opetuspalveluiden ja opiskeluhuoltopalveluiden henkilöstöresurssiin Siirtymä pienestä koulusta suureen voi olla joillekin oppilaille vaikeampaa esimurrosiässä kuin jos koulupolku on käyty suuremmassa yksikössä jo alakouluaikana
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Opiskeluhuoltopalvelut: hyödyt Jatkuvat ennallaan sovitun lukujärjestyksen ja resurssoinnin mukaan: kuraattori 2krt/kk,	Opiskeluhuoltopalvelut: haitat Opiskeluhuoltopalveluja on saatavilla rajallinen määrä (n.4krt/kk). Poikkeuksena akuutit tilanteet, joihin lainvelvoittama palvelu tulee tarjota 1-7 päivässä.

	kouluterveydenhoitaja 2krt/kk, koulupsykologi tarvittaessa	Opiskeluhoiltopalvelujen tilat ovat rehtorin kanssa yhteisessä tilassa
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Vapaa-aika: hyödyt Mahdollisuus liikuntatilojen ja muiden koulun tilojen ja pihan käyttämiseen kouluajan ulkopuolella Aktiivinen kyläyhdistys ja vanhempaintoimikunta, jotka järjestävät koululla toimintaa ja harrastuksia Kaverisuhteet säilyvät ennallaan Iltapäivätoiminta omassa lähikoulussa	Vapaa-aika: haitat Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnan ohjaajien saatavuus pienellä koululla rajallinen Iltapäivätoiminnan epävarmuus vuosittain ryhmään tarvittavan lapsimäärän (8) suhteen
Päätösvaihtoehto 1: Koulua ei lakkauteta	Muut välilliset vaikutukset: hyödyt Kylän identiteetti ja elinvoimaisuus säilyy ennallaan	Muut välilliset vaikutukset: haitat Palveluverkkosuunnitelman uudelleen toteuttaminen Opetuksen laatu heikkenee kaikilla Orimattilan koulun oppilailla ylläpidettäessä kustannuksiltaan kalliimpia kouluja

TAULUKKO 2		
PÄÄTÖSVAIHTOEHTO 2: KOULU LAKKAUTETAAN JA OPPILAAT SIIRTYVÄT SYKSYLLÄ 2026 TÖNNÖN KOULUUN	PÄÄTÖSVAIHTOEHDON LAPSIIN KOHDISTUVAT HYÖDYT	PÄÄTÖSVAIHTOEHDON LAPSIIN KOHDISTUVAT HAITAT
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Osallistuminen palveluun käyttäjänä: hyödyt Koulunkäynti koulukuljetuksineen mahdollistuu Tönnön koulussa	Osallistuminen palveluun käyttäjänä: haitat Koulupäivän mahdollinen piteneminen Mahtuvatko kaikki oppilaat Tönnön kouluun?
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Saavutettavuus: hyödyt Järvikunnan koulun oppilaat ovat oikeutettuja koulukuljetukseen perusopetuslain koulumatkarajojen mukaisesti Erityisen tuen oppilaille on tarjolla enemmän lainmukaista erityisopetusta (laaja-alainen erityisopettaja paikalla 3pvä/vko)	Saavutettavuus: haitat Koulukuljetusten toteuttaminen voi muodostua joillakin oppilailla useammasta kuljetusmuodosta (taksi + bussi) Tönnön koulu ei ole esteetön.
Päätösvaihtoehto 2:	Yhdenvertaisuus: hyödyt	Yhdenvertaisuus: haitat

Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Kaikki oppilaat pääsevät opiskelemaan vertaisryhmäänsä (ei yhdysluokkaopetusta)	Osa oppilaista voi hakeutua toiseen kouluun muutoksen kohdalla, mikä voi muuttaa kaverisuhteita
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Laatu: hyödyt Lyhytaikaisissa sijaisuuksissa mahdollisuudet koulun henkilöstön sijaistamisiin (pätevä sijainen saatavilla mahdollisesti paremmin) Jakotuntimahdollisuudet hieman paremmat isommassa koulussa Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuen mahdollisuudet paremmat	Laatu: haitat Lasten opettajien vaihtuminen Ryhmäkoko kasvaa hetkellisesti joissain ikäryhmissä ylisuuriksi (v. 2026 muodostuvat 4.- ja 6.-luokat suuriksi, mikäli Järvikunnan koulun oppilaat siirtyvät Tönnön kouluun nykytiedoilla) Henkilöstön saatavuus voi heikentyä, mikäli luokat ylisuuria pitkään
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Opiskeluympäristön turvallisuus ja terveys: hyödyt Tönnön koulussa ei ole todettu sisäilmahaasteita Tönnön koulu on keskustan kouluksi turvallisella omakotitaloalueella	Opiskeluympäristön turvallisuus ja terveys: haitat Mahdollinen turvallisuuden tunteen heikkeneminen hetkellisesti Ylisuuret ryhmät vaikuttavat tilojen turvallisuuteen hetkellisesti

		<p>Yhteishengen luomisen haasteet Järvikunnan koulun oppilaiden siirtyessä osaksi Tönnön koulun luokkia</p> <p>Isommassa koulussa syntyvät ryhmät, joihin oppilaat kiintyvät. Joissakin tapauksissa ryhmät voivat olla ei-toivottua käytöstä ylläpitäviä</p>
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Opetus ja oppimisympäristö: hyödyt Henkilöstöllä mahdollisuus erikoistua esim. taito- ja taideaineiden opetukseen enemmän omien taitojen ja kiinnostuksen kohteiden mukaan Koulunkäynti monipuolistuu Kavereita ja sosiaalisia suhteita enemmän	Opetus ja oppimisympäristö: haitat Luokkakoot kasvavat hetkellisesti Suuren ryhmän mahdollinen levottomuus Luottamuksen rakentaminen uuden kouluyhteisön ja oppilaiden välille vie aikansa Luokkatilat tulevat ahtaammiksi oppilasmäärien lisääntyessä
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki: hyödyt Tehostetun tuen oppilaille on tarjolla enemmän mahdollisuutta laaja-alaiseen erityisopetukseen (laaja-alainen erityisopettaja paikalla 3pvä/vko) Erityisen tuen oppilaille on tarjolla enemmän lainmukaista erityisopetusta (laaja-alainen erityisopettaja paikalla 3pvä/vko)	Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki: haitat Isossa ryhmässä oppilaan yksilöllisen tukemisen mahdollisuudet Ison luokan työrauha

	<p>Monialaisia asiantuntijoita läsnä useampana päivänä viikossa (laaja-alainen erityisopettaja, opiskeluhuollon palvelujen henkilöstöä, koulunkäynninohjaajia)</p> <p>Odotusaikojen hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan oppimisen tuen näkökulmasta (läksyparkki, tukiopetus tms.)</p>	
<p>Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun</p>	<p>Koulumatkat: hyödyt</p> <p>Koulumatka-aika nähtiin myös vapaa-ajan viettönä (lasten näkökulma)</p> <p>Joillain lapsilla koulumatka-aika saattaa lyhentyä koulukuljetusjärjestelyistä riippuen</p>	<p>Koulumatkat: haitat</p> <p>Koulumatkat ja –ajat pitenevät osalla oppilaista lakisääteinen maksimi koulumatka-aika (2,5 h) kuitenkin yhdenvertainen koko kaupungissa</p> <p>Lepo ja vapaa-aika vähenee osalla lapsista</p> <p>Istumiseen käytetty aika osalla lapsista lisääntyy</p> <p>Koulukuljetusten sujumisen epävarmuus</p> <p>Koulumatkojen turvallisuus: teiden turvallisuus kävelyosuuksilla, kiusaamisen tai häirinnän mahdollisuus kuljetuksen aikana</p> <p>Odotuspaikka kuljetusta odottaessa</p>

Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Koulupolun jatkuvuus: hyödyt Järvikunnan koulusta siirrytään yläkouluun Orimattilan yhteiskouluun kuten Tönnön koulusta Siirtymä kyläkoulusta alakouluiässä isompaan kouluun voi tukea joidenkin lasten koulunkäyntiä koulupudokkuuden näkökulmasta, sillä esimurrosiässä siirtyminen (nykyinen toimintatapa) voi lisätä lapsen haasteita muutoksessa Yläkouluun siirryttäessä lapsella on jo enemmän kavereita	Koulupolun jatkuvuus: haitat Riskinä koulupudokkuus joidenkin lasten kohdalla (koulumatkojen pituus, aikaisemmat aamuhämmäiset, aiempi suurten poissaolojen määrä) Monta vaihdosta tiettyjen ikäryhmien koulupolulle Yhdysluokkaopetuksesta oman vuosiluokan opetukseen siirtyminen voi aiheuttaa haasteita oppisisältöjen yhteensovittamisessa reaaliaineissa (YL, HI, US, YH) siirryttäessä 2.-, 4.- tai 6.-vuosiluokille
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Opiskeluhoitopalvelut: hyödyt Kouluverkon tiivistyessä opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön liikkuminen vähenee paikasta toiseen, mikä lisää hieman resurssia Palvelut ovat useammin saatavilla, perheet ja lapset oppivat käyttämään niitä Opiskeluhoollon palveluja saatavilla sovitun lukujärjestyksen ja resurssin mukaan: kuraattori n.2krt/kk, kouluterveydenhoitaja 2-4krt/kk, koulupsykologi tarvittaessa	Opiskeluhoitopalvelut: haitat Opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön muutokset suhteessa asiakkaaseen: uuden asiakassuhteen aloittaminen, luottamuksen rakentaminen uudelleen

Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Vapaa-aika: hyödyt Monipuolisemmat liikunta- ja harrastusmahdollisuudet Harrastamisen Suomen mallin toiminnassa Enemmän kavereita ja mahdollisuuksia sosiaalisiin suhteisiin Elinpiiri laajenee Palvelujen saatavuus parempi (kaupat, kirjasto) Odotusaikojen hyödyntäminen lepäämiseen tai muuhun vapaa-ajan viettotapaan/toimintaan	Vapaa-aika: haitat Harrastus- ja tapaamismahdollisuudet Järvikunnan koulurakennuksessa ja pihalla heikkenevät Iltapäiväkerhon osallistujamäärä kasvaa, ryhmässä voi esiintyä levottomuutta Liikkumiset edestakaisin Järvikunnan kylän ja keskustan välillä Vapaa-ajan ja levon väheneminen koulumatkojen kestäessä kauemmin Elinpiiri laajenee Suuret välimatkat hankaloittavat yhteistä vapaa-ajan viettoa uudessa koulussa muodostuneiden kavereiden kesken
Päätösvaihtoehto 2: Koulu lakkautetaan ja oppilaat siirtyvät syksyllä 2026 Tönnön kouluun	Muut välilliset vaikutukset: hyödyt Huoltajien asenne muutokseen Lasten omatoimisuus kasvaa Kollegiaalinen tuki koulun henkilöstölle lisääntyy	Muut välilliset vaikutukset: haitat Kylän elinvoimaisuus/houkuttelevuus laskee Huoltajien ja kaupunkilaisten tyytymättömyys kaupungin päätöksentekoon, päättäjiin ja strategiaan Huoltajien asenne muutokseen

	Ateriapalvelujen keskittäminen; kustannustehokkuus aterioiden kuljetuksissa ja henkilöstössä	Oppilaiden ja huoltajien autolla kulkeminen lisääntyy, kun mahdolliset uudet yksiköt ovat kauempana
	Kiinteistön ylläpidon kustannukset	Perheiden yhteisen ajan väheneminen pitkien koulupäivien myötä

Lasten huoliin vastaaminen

Lasten huolet liittyivät koulumatkoihin, kaveriasioihin ja epävarmuuteen uudesta koulusta ja sen koosta. Koulumatkasuunnittelussa pyritään järjestämään matkat niin, että ne mahdollisimman vähän rasittaisivat oppilaan koulupäivää huomioiden asiaan liittyvät säädökset. Mietittäväksi myös jää, kuinka lasten mahdollisia pitkiä odotusaikoja voidaan hyödyntää. Voidaanko aikaa käyttää oppimisen tukemiseen esimerkiksi tukiopetusta tai läksyjenteko mahdollisuutta hyödyntämällä? Voiko olla mahdollisuus lepäämiseen, jos koulukuljetus on lähtenyt kovin aikaisin? Lisäksi tulee miettiä, miten koulupäivien aloitusajankohdat vaikuttavat lasten aikaisiin aamuheräämisiin ja koulukyyteihin ja voidaanko näihin vaikuttaa lukujärjestyssuunnittelulla kaupunkikohtaisesti. Toisena huolena lapsilla oli, joutuvatko koulukaverit eri kouluun. Opetuspalveluiden tavoitteena on sijoittaa kaikki Järvikunnan koulun oppilaat Tönnön kouluun mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi pyrkimyksenä on järjestää uuteen kouluun tutustuminen ennen uudessa koulussa aloittamista. Silloin koulu ja mahdollinen uusi opettaja ja oppimisympäristö tulisivat tutuiksi ennen muutosta.

Vertailu vaikutuksista kaupunkitasoisesti ratkaisulla 1 (kouluja ei lakkauteta) tai 2 (koulut lakkautetaan)

Opetuspalvelut

Lapsivaikutusten arviointia tehdessä on tärkeää, että palveluverkkoa koskevissa päätöksissä kyettäisiin löytämään lasten ja perheiden näkökulmasta mahdollisimman pitkäkestoisia ratkaisuja. Orimattilassa palveluverkkoselvitys on ollut viimeksi päätöksenteossa viimeksi kolme vuotta sitten. Päätös palveluverkon tiivistämisestä hylättiin ja käynnistettiin uusi selvitys vuonna 2022. Mikäli koulun mahdollista lakkauttamista tarkastellaan vuosittain, aiheuttaa se jatkuvaa epävarmuuden tilaa perheissä ja henkilöstössä sekä kuohuntaa koko koulu yhteisössä. Epävarmuus heijastuu myös kaupungin vetovoimaan.

Oppilasmäärät ovat laskemassa. Alakoulut ovat erikokoisia eri puolilla kaupunkia. Palveluverkkoa on tarve tiivistää. Lisäksi kaupungin taloudellinen tilanne vaatii palveluverkon tarkastelua taloudellisesta näkökulmasta. Palveluverkkoselvityksen ohessa tehtävässä lapsivaikutusten arvioinnissa on kuultu lapsia, huoltajia, henkilöstöä, opiskeluhoitopalvelujen monialaista ohjausryhmää, opiskeluhoitopalvelujen henkilöstöä, lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman ohjausryhmää sekä muita sidosryhmiä (ks. prosessikaavio) koskien koulujen lakkauttamista ja siitä seuraavia vaikutuksia.

Kevään 2023 fasilitoinnissa ja tammikuussa 2024 tehdyissä lasten haastatteluissa nousevat pitkälti samat teemat opetukseen liittyen. Opettajan ja oppimisympäristön rooli nousivat molemmissa kyselyissä tärkeimpinä aiheina lapsilta sekä fasilitoinnissa myös aikuisilta. Fasilitoinnissa oppilaat nostivat kärkeen kiusaamiseen puuttumisen, hyvän ilmapiirin sekä hyvinvoinnin. Aikuiset pitivät tärkeinä asioina työrauhaa ja turvallisuutta. He haluavat säilyttää laadukkaan opetuksen, osaavat opettajat ja riittävän tuen. Myös lasten haastatteluissa hyvän koulun osalta korostuivat opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus, hyvä ilmapiiri ja monipuolinen oppimisympäristö. Monet edellä mainituista asioista ovat opettaja- ja koulu yhteisösidonnaisia, eivät paikkasidonnaisia. Aikuisten mainitseman riittävän tuen määrän mahdollistaminen on parempi hieman suuremmilla kouluilla resurssien jako huomioiden. Lapset mainitsivat haastatteluissa opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön harvoin. Aiheesta kysyttiin myös erikseen. Kyseisillä kouluilla opiskeluhoollon palvelujen (koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja) henkilöstö käy yhteensä noin 3-5 kertaa

kuukaudessa. Henkilöstön tunteminen on osittain sidoksissa käynteihin kouluilla. Fasilitoinnissa 2023 huoltajat nostivat yksittäisenä tärkeimpänä asiana juuri opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön saavutettavuuden. Näkyvyys (kouluilla läsnäolo) kertonee osittain saavutettavuudesta.

Fasilitoinnissa tärkeimmät huomiot 1.-3. -luokkalaisilla olivat avun, tuen ja huomaamisen näkökulmaan liittyviä. 4.-9. -luokkalaisilla tärkeimpien asioiden joukossa olivat opettajan rooli, hyvä opetus ja kiusaamiseen puuttuminen. Opettajan ja kouluyhteisön myönteiset piirteet nousivat tärkeinä asioina esiin myös lasten haastatteluissa. Edellä mainitut asiat ovat opettaja- ja kouluyhteisösidonnaisia, eivät paikkasidonnaisia. Niihin voidaan vaikuttaa niin pienemmissä kuin suuremmisakin kouluissa.

Väestöennusteen mukaan kaupungin väestönkehitys on laskeva ja väheneminen kohdistuu erityisesti lasten ja nuorten määriin. Alakoulut eroavat toisistaan paitsi oppilasennusteen, myös opetusryhmien koon suhteen. Esiopetuksen palvelutarve supistuu ikäluokkien pienenemisen myötä ja perusopetuksen oppilasmäärä vähenee vuoteen 2029 mennessä noin 310 oppilaalla. Palvelutarpeen väheneminen tarkoittaa laskennallisesti 16-17 opetusryhmää (kun keskimääräinen ryhmäkoko 19 oppilasta). Oppilasmäärien vähentyessä epätasaisesti kunnan alueella erot opetusryhmien koon suhteen kasvavat entisestään. Perusopetuksen laadun ja talouden kannalta ei ole kestävä ratkaisu, että opetusryhmän koko on liian pieni.

Kouluja ja luokkia yhdistettäessä oppilasmäärät lisääntyvät kouluissa ja opetusryhmät kasvavat hetkellisesti. Opettajan aika oppilasta kohden vähenee suhteessa pienimpien yhdysluokkien (13 oppilasta) aikaan. Lisäksi luokan rauhattomuus saattaa lisääntyä oppilasmäärän kasvaessa. Ylisuuret luokat ovat riski kaikkien luokassa opiskelevien lasten hyvinvoinnille. Muutaman vuoden kuluessa oppilasmäärä alkaa tasaantua ikäluokkien pienenemisen myötä. Opetuspalveluissa ja kouluissa pyritään huomioimaan luokkakohtainen tilanne alkuvaiheessa järjestämällä jakotunteja tai/ja koulunkäynninohjaajan tai resurssiopettajan tukea ylisuurille (yli 25 oppilasta) luokille. Näitä luokkia muodostuu vain muutamassa ikäluokassa.

Mikäli perusopetuksen palveluverkkoon ei tulevaisuudessa tehdä muutoksia, pienten koulujen oppilasmäärät putoavat entisestään ja samalla nousevat myös oppilaskohtaiset kustannukset. Suurten opetusryhmien koulut puolestaan tarvitsevat nykyistäkin enemmän jakotunti-, tukiopetus- tai erityisopettajaresurssia. Yhtälö on taloudellisesti kestämaton ja johtaa säästötoimenpiteisiin, jotka heikentävät koko perusopetuksen laatua, mikäli palveluverkko pysyisi entisellään.

Mielekäs opetus, oppiminen ja koulunkäynti eivät liity yksin suuriin opetusryhmäkokoihin. Myös toinen ääripää, koulun koon pieneneminen ja ikätovereiden vähyys, vaikuttavat opetuksen mielekkääseen järjestämiseen ja sitä kautta oppilaan mahdollisuuksiin kehittyä. Luokkakoon merkityksestä oppimiselle ei ole myöskään selvää yhteyttä useiden tutkimusten mukaan (esim. Helsingin yliopisto, Kupiainen & Hienonen 2016, Luokkakoko), vaikka ylisuuret ryhmät eivät tavoiteltavia olekaan.

Oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin (kouluterveyskyselyt 2019, 2021 ja 2023) haasteet ovat lisääntyneet. Luokat ovat heterogeenisiä. Yhdessä luokassa voi olla äidinkieleltään useita muita kuin suomenkielisiä sekä tehostetun ja erityisen tuen oppilaita. Opettaminen on muuttunut yhä haasteellisemmaksi oppilaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimisen myötä. Yhdysluokkaopetuksessa toisen samassa luokkatilassa opiskelevan ryhmän toiminnan lisäksi tulee huomioida myös lasten yksilölliset tarpeet. Yhdysluokkaopetuksen kuormittavuus niin lapselle kuin henkilöstöllekin opetuksen hajanaisuuden kannalta tulee huomioida.

Orimattilan kaupungin talouden tervehdyttämisen suunnitelmia

Orimattilan kaupungin on tasapainotettava talouttaan 5,4 miljoonaa vuosina 2024-2026. Kaikkia kaupungin toimia arvioidaan tästä näkökulmasta kriittisesti. Toimet tulevat kohdistumaan kaikkiin ikäryhmiin. Palveluverkkoselvitys tarvittavine toimenpiteineen on osa talouden tervehdyttämistä. Se pitää sisällään muun muassa kolmen koulun lakkauttamiset vuosina 2024-2026. Mikäli kouluja ei lakkautettaisi, tulisivat säästötoimet kohdistumaan joillain muilla keinoilla sivistystoimialan palveluihin (varhaiskasvatus-, opetus-, kirjasto-, kulttuuri-, museo-, ja nuorisopalvelut) tai kaupungin muihin palveluihin. Ikäluokkien koot ovat pienentyneet. Vuonna 2023 syntyi n. 100 lasta, kun kymmenen vuotta aiemmin lukumäärä oli lähes puolet suurempi. Palveluita on välttämätöntä järjeistää ja keskittää.

Perusopetuksen taloutta keventäisivät palveluverkon supistumisen myötä poistuvat tai vähenevät kustannukset, kuten esim. kiinteistöhoito ja ruokahuollon kustannukset. Toisaalta koulujen lakkauttaminen lisää koulukuljetuskustannuksia. Joidenkin kustannusten ennakointi on erittäin haastavaa, sillä asiaan voi liittyä esimerkiksi vuosittaiset tai pidemmän ajan suhdannevaihtelut (esim. polttoaineiden hinta, joka vaikuttaa koulukuljetuskilpailutusten tarjouksiin), joita ei voi ennakoita tarkasti.

Kasvun ja kehityksen yksilöllinen tukeminen

Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman läpileikkaavat toimintaperiaatteet ovat yhdenvertaisuus, kumppanuus ja oikea-aikaisuus. Kaupungin hyvinvointityötä tehdään varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, lukiossa ja nuorisotyössä. Lisäksi hyvinvointityöhön kuuluvat kulttuuri-, kirjasto-, ja museopalvelut, seurakunta, järjestöt ja sosiaalityö. Mahdollisuudet näiden palvelujen käyttöön on lasten ja nuorten saatavilla koulupaikasta riippumatta. Palveluita on keskitetty Orimattilan keskusta. Luhtikylän, Kuivannon ja Järvikunnan kylissä palveluita ei ole juurikaan koulun lisäksi. Luhtikylän ja Järvikunnan varhaiskasvatuspalvelut järjestetään Länsi-Orimattilassa. Kirjastoauto käy kylillä säännöllisesti. Koulujen iltakäyttö on koulukohtaista ja vuosisidonnaista. Seurat ja järjestöt käyttävät niitä resurssien ja mahdollisuuksien mukaan.

Opiskeluhoitolain mukaan opiskelijalla on oikeus saada psykologi- ja kuraattoripalveluja tarpeen mukaan. Koulujen mahdollisten lakkautusten seurauksena, voi lapsen asiakassuhteeseen tulla muutoksia. Palveluista vastannut työntekijä voi muuttua. Tärkeää on huolehtia mahdollisista tiedonsiirroista yhteistyössä asiakkaan kanssa. Uuden asiakassuhteen luominen vie hetken aikaa. Oikeus palveluun kuitenkin jatkuu koulupaikasta huolimatta. Sama koskee kouluterveydenhuollon järjestämistä.

Kyläkouluista siirtyminen suurempiin yksiköihin tukee opiskeluhoollon palveluihin pääsyä. Kyläkouluilla palveluja on saatavilla vähemmän kuin suuremmissa yksiköissä. Opiskeluhoollon palvelujen henkilöstön työskentelypisteiden vähentyessä jää aikaa enemmän varsinaiselle työlle ilman siirtymiä. Se tarkoittaa, että palvelua on saatavilla keskitetysti paremmin.

Toisesta näkökulmasta asiakasmäärän vähäisyys mahdollistaa suuremman ajankäytön yhdelle lapselle pienessä yksikössä.

Nivelvaihtely ja sekä tiedonsiirto on tärkeää opiskeluhoollon lisäksi myös opetuspalveluissa. Uuteen kouluun ja mahdolliseen opettajaan ja ryhmään tutustuminen ennen uuteen kouluun siirtymistä vahvistaa turvallisuuden tunnetta muutoksen edessä. Lisäksi nivelvaihtely esiopetuksesta kouluun vahvistuu, jos lapsi jo esiopetusvuonna pääsee ryhmäytymään tulevien luokkakavereiden kanssa samassa koulurakennuksessa.

Kyläkouluilta siirrytään yläkouluun Orimattilan yhteiskouluun. Siirtymä pienestä koulusta suurempaan voi olla joillekin lapsille helpompaa nuorempana, jolloin murrosiän aiheuttamat mahdolliset henkiset ja fyysiset haasteet eivät lisää koulumuutoksen mukanaan tuomaa stressiä.

Liikkuminen ja ympäristö

Luhtikylän, Kuivannon ja Järvikunnan koulujen pihossa on lapsille monia toimintamahdollisuuksia. Ne toimivat kylissä myös kouluajan ulkopuolella harrastuspaikkoina. Mahdollisten uusien koulujen välituntialueet ja koulupiha tarjoavat myös monipuolisia mahdollisuuksia liikkua ja leikkiä.

Koulujen mahdollinen lakkauttaminen ja opiskelupaikan siirtyminen lähelle keskustaa mahdollistaa erilaisten liikuntapalvelujen ja muiden harrastusmahdollisuuksien käytön monipuolisemmin. Lisäksi nuorisotyön, kulttuuri-, kirjasto- ja museopalvelujen sekä seurakunnan ja järjestöjen tuottamat palvelut ovat paremmin ja monipuolisemmin saatavilla. Koulujen lakkauttaminen voi merkitä osalle oppilaista arkiliikunnan vähenemistä, mikäli koulumatkakuljetusreitti kulkee läheltä kotia. Toisaalta koulumatkoihin liittyy usein kuitenkin omavastuuosuus, jonka oppilas kulkee omatoimisesti. Mahdollisesti koulun pihan käyttäminen vapaa-ajalla ei olisi enää mahdollista, mikä kaventaisi harrastusmahdollisuuksia iltaisin.

Koulujen mahdollinen lakkauttaminen tarkoittaa sitä, että lapset tulevat kulkemaan takseilla ja busseilla päivittäin. Osan oppilaista on mahdollista käyttää olemassa olevia runkolinjoja, osa tarvitsee lisäksi liityntäkuljetuksia bussipysäkillä. Joissakin tapauksissa koulumatkaan käytettävä lakisääteinen aika (2,5 h) ylittyy käytettäessä bussikuljetusta, jolloin näissä tilanteissa tullaan tarvitsemaan suoria taksikuljetuksia joko sekä aamulla että iltapäivällä tai vain toisena. Tällä hetkellä lakkautusuhan alla olevien koulujen oppilasta koulukuljetuksen piirissä on yhteensä 96/137 oppilasta (70,1 %). Koulumatkaan liittyy aina omavastuuosuus, jonka lapsi kulkee ikätasosta ja reitin turvallisuudesta riippuen noutopisteelle.

Vapaa-aika ja osallistuminen

Luhtikylän, Kuivannon ja Järvikunnan koulujen pihossa on lapsille monia toimintamahdollisuuksia. Ne toimivat kylissä myös kouluajan ulkopuolella harrastuspaikkoina. Koulujen lakkauttaminen merkitsisi todennäköisesti myös koulurakennusten iltakäytön loppumista vapaa-ajan viettopaikkana harrastuksissa tms. Koulujen mahdollisten lakkautusten myötä, tulisi miettiä kyseisten rakennusten mahdollista käyttöä kyläyhteisön hyväksi vapaa-ajanviettopaikkana sekä harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta. Kannanotoissa nostettiin esiin kaupungin roolin tärkeys kylien harrastusmahdollisuuksien tukemisessa varsinkin silloin, mikäli koulu lakkautetaan.

Mahdollisten uusien koulujen välituntialueet ja koulupiha tarjoavat myös monipuolisia mahdollisuuksia liikkua ja leikkiä.

Koulujen mahdollinen lakkauttaminen ja opiskelupaikan siirtyminen lähelle keskustaa mahdollistaa erilaisten liikuntapalvelujen ja muiden harrastusmahdollisuuksien käytön helpommin. Lisäksi nuorisotyön, kulttuuri-, kirjasto- ja museopalvelujen sekä seurakunnan ja järjestöjen tuottamat palvelut ovat paremmin ja monipuolisemmin saatavilla. Kaikilla Orimattilan kouluilla järjestään harrastamisen Suomen mallin kerhotoimintaa. Joillakin kouluilla harrastetoimijoita on toisia enemmän. Nämä koulut painottuvat Orimattilan keskustaluokalle.

Lasten kuulemisessa puheissa tärkeimpänä nousivat kaveriasiat. Lapset näkivät kaveriasiat muutoksen kohdalla sekä huolena että mahdollisuutena. Huolena heillä oli, tulevatko omat kaverit samalle luokalle/kouluun. Toisaalta he näkivät uuteen kouluun siirtymisen mahdollisuutena saada uusia kavereita sekä nähdä helpommin kavereita, jotka asuvat Orimattilan keskustassa.

Lasten lisäksi myös huoltajia mietitytti pääsevätkö koulukaverit samaan kouluun. Opetuspalveluiden tavoitteena on sijoittaa lakkautusuhan alla olevien koulujen oppilaat samaan kouluun, vähintäänkin koskien saman luokkatason oppilaita. Näin lähimmät koulukaverit eivät jakaantuisi eri kouluille. Koulumuutoksella voi olla vaikutuksia siihen, että huoltajat hakevat lapselle koulupaikkaa eri koulusta, kuin mihin muut oppilaat siirtyvät. Lasten kaverisuhteiden jatkumosta tulee huolehtia, kun tehdään suunnitelmia koulupolun etenemisestä.

Samat luokkakaverit/koulukaverit samassa uudessa koulussa antaa mahdollisuuksia myös yhteiseen vapaa-ajan viettoon Orimattilan keskustassa tai keskustan läheisyydessä. Syrjäytymisvaarassa oleville lapsille muutos voi olla mahdollisuus aktiivisempaan elämään ja uusiin kaverisuhteisiin.

Kuljetusoppilaiden määrä lisääntyy. Mahdolliset pitenevät koulumatka-ajat vähentävät lasten vapaa-ajan määrää. Vapaa-ajan määrän kannalta on tärkeää pystyä suunnittelemaan koulumatkat ja odotusajat mahdollisimman hyvin. Tämä tarkoittaa yhteistyötä kaikkien koulujen ja kuljetusjärjestelijöiden suhteen. Odotusajoille voi olla mahdollista suunnitella esimerkiksi läksyparkkia, kerhoja, tukiopetusta tai lepäämisen mahdollisuutta. Kuljetuksen osalta kouluuntulo- ja lähtöajan olisi hyvä olla mahdollisimman lähellä koulunkäyntiaikoja, jolloin lapsen koulupäivä ei pitene odotusajan vuoksi lisää huomattavasti.

Terveys ja turvallisuus

Opiskeluhoitopalvelut ja kouluterveydenhuolto kuuluvat kaikkien lasten perusopetuslain mukaisiin oikeuksiin koulupaikasta riippumatta. Sosiaalityön, perusterveydenhuollon, nuorisopalvelujen, seurakunnan ja muiden järjestöjen tuottamat lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat Orimattilan keskustassa helpommin saatavilla.

Pieneltä koululta siirryttäessä isompaan kouluun ja lähiympäristöön voi uusi tilanne ja toimintaympäristö aiheuttaa monenlaisia tunteita. Turvallisuuden tunteen vahvistaminen on huomioitava uudessa tilanteessa kaikkien lasten, mutta erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten kohdalla. Uuteen kouluun ja mahdolliseen opettajaan tutustuminen on tärkeällä sijalla epävarmuuksien ja jännitysten lieventämiseksi sekä turvallisuuden tunteen vahvistamiseksi.

Osalla lakkautusuhan alla olevista kouluista on ollut sisäilmaongelmia tai niissä on aiheutunut joillekin henkilöstön jäsenille tai oppilaille oireita, joiden alkuperää ei ole saatu selville tutkimuksista huolimatta. Luhtikylän koululaisten tulevaksi kouluksi suunniteltu Myllylän koulu on peruskorjattu koulu. Kuivannon ja Järvikunnan koululaisten tulevat suunnitellut koulut Virenojan ja Tönnön koulut tarvitsevat lähivuosina peruskorjausta, mikäli näissä kouluissa toimintaa jatketaan pidempään. Mikäli palveluverkkosuunnitelma etenee alustavan suunnitelman mukaisesti, Tönnön koululaiset siirtyisivät vuosikymmenen lopulla Jokivarren alueella sijaitsevaan kouluun.

Koulukuljetukset lisääntyvät. Kuljetusten aikana oppilaat ovat vailla valvontaa. Koulukuljetuksiin käytettävä aika lisääntyy, mikä mahdollistaa oppilaat häirinnälle ja kiusaamiselle. Saumaton yhteistyö liikennejärjestelijän, oppilaiden ja huoltajien kanssa suhteessa kouluun on tärkeää, jotta kiusaaminen ja häirintä ei mahdollistu. Kouluilla odotusajan valvonta on järjestettävä. Huomattava on, että koulukuljetusten lisääntyessä myös lasten istumisen määrä tulee päivän aikana lisääntymään, mikä vähentää luontaista liikkumiseen käytettävää aikaa.

Muutostilanteessa lapsilla, joilla on ollut paljon poissaoloja, on mahdollisesti suurempi riski koulupudokkuuteen. Toisaalta muutos koulupaikassa antaa mahdollisuuden myös positiiviseen muutokseen koulunkäynnissä. Huomioitavaa on heikommassa asemassa olevien lasten mielenhyvinvoinnista huolehtiminen ahdistuneisuuden lisääntymisen näkökulmasta, kun ympäristö muuttuu pienestä suuremmaksi.

Mahdollinen uusi tuleva koulu lähempänä keskustaa mahdollistaa siellä asuvien läheisten ja kaverien tapaamisen helpommin, mikä lisää kokemusta ihmissuhteiden jatkuvuudesta.

Koulujen lakkautus ja siihen liittyvä keskustelu niin kotona, kouluissa kuin julkisestikin voi aiheuttaa epävarmuuden ja turvattomuuden tunnetta lapsissa. Eri toimijoiden tulee kiinnittää huomiota keskustelujen sävyyn ja sisältöön lasten ollessa paikalla. Aikuisten on tärkeää olla turvallisia, kuuntelevia ja ratkaisukeskeisiä.

Tärkeä osa kylien palveluja on koulu. Koulun lakkauttaminen herättää huolen kylien kuoleentumisesta ja vetovoimaisuudesta. Koulujen lakkauttamisella ei ole vaikutusta perheiden taloudelliseen tilanteeseen suoraan. Koulunkäynti ja koulukuljetukset ovat ilmaisia.

Välilliset vaikutukset

Lyhyellä aikavälillä muutoksen kohdalla lasten oikeuksien toteutuminen saattaa heikentyä hetkellisesti, jollei suunnittelussa ja prosessin eri vaiheissa näkökulmaa arvioida ja huomioida jatkuvasti. Pitkällä aikavälillä lasten ja nuorten hyvinvoinnin voidaan ajatella palautuvan tai jopa paranevan.

Perheiden tyytymättömyys kuntapäättäjien päätöksentekoon on riski lasten elämän kannalta. Pettymys päätöksentekoon voi hankaloittaa yhteydenpitoa perheisiin ja luottamuksen rakentamista tulevaan kouluun. Se voi lisätä muuttoliikettä pois Orimattilasta.

Liitteet

- **Verkkofasilitointi 4.5.2023 (Fountain Park)**
- **Järvikunnan koulun vanhempainoimikunnan kannanotto**
- **Järvikunnan koulun henkilöstön lausunto**
- **Oppilaskunnan hallituksen lausunto**
- **Orimattilan lapsivaikutusten arvioinnin prosessikuvaus 27.2.2024**
- **Opetuspalveluiden palveluverkkokysely huoltajille**

Lähteet

- **Kaupunginvaltuuston kokouksen pöytäkirja 6.6.2022**
- **Talouden tervehdyttäminen opetuspalvelut/asiantuntijaryhmä (esitys 5.2.2024 ja taustamateriaalia)**
- **Järvikunnan koulun opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön työskentelymateriaali**
- **Opiskeluhuollon ohjausryhmän työskentelymateriaali**
- **LAPE työryhmän työskentelymateriaali**
- **Taulukko Järvikunnan koulun lasten vastauksista**
- **Sivistysvaliokunnan hyväksymä päätös iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmasta**
- **Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025**
- **Orimattilan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025**